

ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ У ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З СОЦІАЛЬНИХ ТА МЕДІА-КОМУНІКАЦІЙ

IMPLEMENTATION OF EDUCATIONAL INNOVATIONS IN THE PROCESS OF TRAINING SPECIALISTS IN SOCIAL AND MEDIA COMMUNICATIONS

Стаття присвячена темі впровадження освітніх інновацій у вищих навчальних закладах. У роботі автор дає визначення інновацій в освіті та аналізує інноваційні освітні технології та методи, які використовуються при підготовці фахівців з соціальних та медіа-комунікацій на прикладі Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана. У статті автор проаналізував діяльність університету стосовно створення можливостей для науково-педагогічного персоналу щодо швидкого опанування технологій дистанційного навчання. Також у роботі описана така освітня інновація, як проектна діяльність університету та її можливості. Проаналізовано різноманітні інноваційні форми та технології навчання, що впроваджуються в КНЕУ імені Вадима Гетьмана: проблемні лекції, воркшопи, робота в малих творчих групах, ділова гра, зустрічі та бесіди із запрошеними експертами, майстер-класи фахівців тощо. В роботі окремо описується впровадження такої освітньої інновації, як «воркшоп». Це активна технологія групової роботи, в основу якої закладено інтенсивну групову взаємодію, спрямовану на отримання динамічного знання. Також окрім «тренінгових технологій навчання», автор розглядає «імітаційну (моделювальну) технологію». Специфіка імітаційної технології полягає в моделюванні в навчальному процесі різного роду відносин і умов реального життя. В роботі також описується діяльність викладачів кафедри соціології щодо проблемно-орієнтованого викладання та навчання з виходом на навчально-тренувальні практикуми, майстер-класи, навчання через практику. В рамках цієї діяльності, науково-педагогічні працівники кафедри соціології КНЕУ імені Вадима Гетьмана постійно проводять різноманітні зустрічі із запрошеними експертами та майстер-класи. Напрацьовані результати таких зустрічей кафедра соціології використовує для оновлення освітніх програм, наповнення їх практичними кейсами, на основі яких студенти можуть отримати знання, вміння та навички, які допоможуть їм у професійній діяльності.

Ключові слова: освітні інновації, вища освіта, дистанційне навчання, хмарні технології, проектні технології, майстер-класи, воркшопи, мультимедійні інформаційні тех-

нології, моделювальні технології, тренінгові технології.

The article is devoted to the topic of introducing educational innovations in higher educational institutions. The work describes the essence of innovations in education. Innovative educational technologies and methods used in the training of specialists in social and media communications are analyzed using the example of Kyiv National University of Economics named after Vadym Hetman. In the article, the author analyzed the activities of the university in terms of creating opportunities for scientific and pedagogical staff to quickly master distance learning technologies. The work also describes such educational innovation as the project activity of the university and its possibilities. A variety of innovative forms and technologies of learning implemented at Kyiv National University of Economics named after Vadym Hetman were analyzed via problem-based lectures, workshops, work in small creative groups, business games, meetings and conversations with invited experts, master classes of specialists, etc. The work separately describes the implementation of such an educational innovation as "workshop". This is an active technology of group work, which is based on intensive group interaction aimed at obtaining dynamic knowledge. Also, in addition to "training learning technologies", the author considers "simulation (simulation) technology". The specificity of simulation technology consists in modeling in the educational process various kinds of relations and conditions of real life. The work also describes the activities of the teachers of the Department of Sociology regarding problem-oriented teaching and learning with access to educational and training workshops, master classes, and learning through practice. As part of this activity, the scientific and pedagogical staff of the Department of Sociology of Kyiv National University of Economics named after Vadym Hetman constantly hold various meetings with invited experts and master classes. The Department of Sociology uses the results of such meetings to update educational programs, fill them with practical cases, on the basis of which students can gain knowledge, skills and abilities that will help them in their professional activities.

Key words: educational innovations, higher education, distance learning, cloud technologies, project technologies, master classes, workshops, multimedia information technologies, simulation technologies, training technologies.

УДК 378.22+004
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/63.2.5>

Федоренко Н.І.,
канд. соц. наук,
доцент кафедри соціології
Київського національного
економічного університету
імені Вадима Гетьмана

У наш час ми спостерігаємо процес інституційної трансформації вищої освіти, яка визначається особливостями нових ринків праці. Вища освіта та вищі навчальні заклади, як її головні актори, змушені адаптуватися до нових тенденцій на ринках праці, які потребують постійного оновлення високоспеціалізованих професійних знань, нових форм їх трансляції та використання у навчанні. Якщо в індустріальну епоху

професійна діяльність переважно здійснювалася як майже незмінне довготермінове виконання однотипних завдань, використання готових схем діяльності в стандартних ситуаціях, то сучасна економіка потребує постійної зміни соціально-професійних ролей.

Сьогодні відбувається становлення нової соціальної реальності, яка отримала робочу назву «суспільство знань». Це вимагає радикального

концептуального перегляду соціологічного осмислення вищої освіти.

По-перше, принципово змінюється роль, вага та функції вищої освіти у сучасному світі. Накопичення та практичне використання науково-технічного знання стає визначальним фактором успішного економічного розвитку будь-якої країни, забезпечення її конкурентноздатності на світових ринках. Без розвинутої й сучасної вищої освіти неможливі розбудова наукоємних виробництв і, відповідно, участь країни в сучасному міжнародному розподілі праці. Але роль і значення вищої освіти цим не обмежуються. Вона перетворюється на визначальний чинник глобального цивілізаційного розвитку, чинник, який формує зміст і головні тренди останнього. Вища освіта детермінує соціально-економічні, соціально-політичні параметри та соціокультурну динаміку як окремих націй держав, так і міжнародної світової спільноти.

По-друге, стрімко виникають нові глобальні ринки висококваліфікованих кадрів, загострюється міжнародна конкуренція за залучення кваліфікованого персоналу, посилюється проблема «відтоку мозків».

По-третє, в самій вищій школі стрімко розвиваються ринкові стосунки і механізми, виникає конкуренція між традиційними закладами вищої освіти і так званими «новими провайдерами». Останні функціонують в освітньому просторі, який не має фізичних, географічних, адміністративних, політичних і культурних кордонів, використовують принципово нові моделі організації і донесення знань, які базуються на інформаційно-комунікативних технологіях [1].

У цих умовах заклади вищої освіти постійно впроваджують освітні інновації у навчальний процес. Інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану [4]. До освітніх інновацій у вищій школі відносять дистанційне навчання, хмарні технології, які дозволяють формувати ефективне і динамічне інформаційно-освітнє середовище. На зміну класичним лекційно-семінарським заняттям в університетах прийшли сучасні проєктні, дискусійні, пошукові формати з високим ступенем самостійності та активності студентів. Зараз вже сформувались нові когнітивні інститути – дослідницькі мережі, віртуальні лабораторії, які гнучко організують ресурси ЗВО чи науково-дослідних установ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що проблеми розвитку сучасної вищої освіти досліджуються в роботах українських науковців Бакірова В.С. [1], Чудовської І.А. [2]. Впровадження освітніх інновацій в навчальний процес

аналізують Петрунько О.В. [3], Дубасенюк О.А. [4] Інноваційно-зорієнтований підхід до організації навчального процесу в ЗВО та проєктування викладачами навчальних технологій як перспективний напрям інноваційного розвитку вищої освіти описують такі науковці як М. Артюшина, Г. Романова [5]. Водночас, питання що стосуються впровадження освітніх інновацій в навчальний процес ЗВО на сьогодні є малодослідженими, хоча мають суттєві особливості. Зважаючи на це, тема статті є актуальною для сьогодення.

Метою статті є аналіз інноваційних освітніх технологій, які використовуються при підготовці фахівців з соціальних та медіа-комунікацій на прикладі Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана.

Сучасного студента ЗВО вирізняє тісний зв'язок із цифровим простором (соціальні мережі, ігри тощо), пошук нових підходів до отримання знань та компетентностей, бажання навчатися за допомогою сучасних технологій навчання (неформальна освіта, мобільне та електронне навчання). Усе вищезазначене потребує удосконалення організації освітнього процесу ЗВО, особливо в умовах змішаного чи дистанційний формату навчання. Екстрений перехід усієї системи вищої освіти в останні роки у змішаний чи дистанційний формат навчання став значним викликом для переважної більшості викладачів закладів вищої освіти. Готовність викладачів до впровадження технологій дистанційного навчання вимагає від них високого рівня сформованості інформативної та педагогічної компетентностей. Інститут післядипломної освіти КНЕУ імені В. Гетьмана створив всі можливості для швидкого опанування викладачами технологій дистанційного навчання, запропонувавши різноманітні програми підвищення кваліфікації: «Дистанційні технології в освітньому просторі університету», «Сучасні ІКТ та їх використання в навчальному процесі економічного університету» та інші. В результаті, співробітники кафедри соціології вже розробили для студентів дистанційні курси дисциплін ОПП бакалаврського рівня «Соціальні та медіа-комунікації».

Наступною освітньою технологією сьогодення у вищій освіті є проєктна діяльність. Активне впровадження проєктних технологій, допомагає вищій школі активно розвивати міжнародну навчальну діяльність. Це допомагає студентам мобільно включатися в міжнародний освітній простір і отримувати знання та формувати професійні компетенції навчаючись в європейських університетах на різноманітних освітніх проєктах. Для пришвидшення інтернаціоналізації освітньої, наукової, креативної та організаційно-фінансової діяльності ЗВО та забезпечення на цій основі їх високої конкурентоспроможності в європейському освітньому та науковому середовищі в багатьох

ЗВО створені структурні міжнародні підрозділи. Наприклад, в Київському національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана створений відділ міжнародної академічної студентської мобільності. Важливою складовою роботи цього відділу є проєктна діяльність кафедр університету. За останні роки викладачі та студенти КНЕУ ім. В. Гетьмана взяли участь у роботі таких міжнародних проєктів, як: Проєкт ErasmusPlus PAGOSTE, Проєкт ErasmusPlus "ITE-VET", проєкт GUMLog – Німецько-Українська Магістерська програма у галузі логістики, Проєкт GENIUS (Gender Initiative for Universities and Society), Проєкт UTTERLY «Центри сертифікації викладачів: інноваційні підходи до досконалості викладання» Європейського Союзу Еразмус+ з розвитку потенціалу вищої освіти; В рамках Програми Європейського Союзу Еразмус + та напряму Жан Моне проєкт "European integration impact on economic security of EU members-states" та багато інших. Кафедра соціології в 2023 році також приєдналась до міжнародної проєктної діяльності університету в рамках проєкту "Polonista Scholarship and Fellowship Programme" від NAWA.

Для розвитку освітньої мотивації студентів та підвищення продуктивності їхньої самопідготовки в сучасних умовах викладачам необхідно використовувати різноманітні інноваційні форми та технології навчання: проблемні лекції, робота з кейсами, мозковий штурм, дискусії з елементами аналізу, воркшопи, робота в малих творчих групах, ділова гра, зустрічі та бесіди із запрошеними експертами, майстер-класи фахівців. Сучасні нові освітні стандарти вищої школи висувають також певні вимоги і до програмних результатів навчання. Для отримання необхідних програмних результатів навчання та формування загальних і професійних компетенцій студенти беруть участь у науково-дослідних сумісних проєктах кафедри та університету.

З ціллю впровадження проблемно-орієнтованого викладання та навчання з виходом на навчально-тренувальні практикуми, майстер-класи, навчання через практику, викладачі кафедри соціології постійно проводять різноманітні зустрічі із запрошеними експертами та майстер-класи. Напрацьовані результати таких зустрічей кафедра використовує для оновлення освітніх програм, наповнення їх практичними кейсами, на основі яких студенти можуть отримати знання, вміння та навички, які допоможуть їм у професійній діяльності. Так, у листопаді 2022 року в рамках проєкту "Співпраця освіти та бізнесу: "Uni-Biz Bridge" була організована та проведена зустріч фахівців міжнародної компанії Deloitte зі студентами ОП «Соціальні та медіа-комунікації» по темі: «Комунікації в міжнародній компанії».

Також викладачами кафедри запроваджена така сучасна освітня технологія як воркшоп.

Воркшоп – це активна технологія групової роботи, в основу якої закладено інтенсивну групову взаємодію, спрямовану на отримання динамічного знання. Центральна ідея воркшопу – активна, самостійна участь усіх його учасників, що спрямована на отримання динамічного знання. Варті уваги також питання, пов'язані з методикою проведення воркшопу. Зазначимо, що кожен з учасників приходить на воркшоп зі своїм унікальним та неповторним досвідом, індивідуальним поглядом і ставленням до тих або інших нагальних проблем. У результаті проведення воркшопу повинен з'явитися конкретний план дій з обраної теми або хоча б «бачення», коротко й чітко сформульована, написана «на папері» ідея, своєрідна «робота над помилками» та ретельний аналіз нових ідей, що виникли в ході спілкування зі слухачами. За визначенням закордонних науковців, воркшоп виконує різноманітні функції та завдання. Серед них: реалізація нових ідей у студентських проєктах; забезпечення інтерактиву в рамках заняття; покращення взаємодії в студентських групах; підвищення мотивації як організатора, так і учасників; встановлення «зворотного зв'язку», де учасники діалогу краще пізнають один одного; регулювання специфічних запитів й очікувань окремих студентів або їх груп; підвищення інтересу до навчання; розвиток професійних компетентностей у студентів [6].

Цікавою освітньою технологією стало не тільки проведення воркшопів викладачами та запрошеними фахівцями-практиками, а й підготовка, організація та проведення воркшопів студентами старших курсів. Наприклад, з 2022 року в рамках дисципліни «Комунікації в діловому спілкуванні» студенти 4-го курсу ОП «Соціальні та медіа комунікації» проводять воркшоп зі студентами 3 і 2 курсів ОП «Соціальні та медіа-комунікації» по темі: «Співбесіда онлайн: складові ефективної комунікації».

Освітні інновації охоплюють різноманітні технології та методи навчання, які допомагають сформувати у майбутніх фахівців необхідні загальні та фахові компетенції. До таких технологій зараховують: мультимедійні інформаційні технології, моделювальні технології, тренінгові технології та ігрові методи. В систему освіти КНЕУ ім. В.Гетьмана активно впроваджуються інформаційні технології, що базуються на програмних продуктах самого широкого призначення. Зараз успішно застосовуються різні програмні комплекси як відносно доступні (текстові й графічні редактори, засоби для роботи з таблицями й підготовки комп'ютерних презентацій), так і складні, часом вузькоспеціалізовані (системи програмування, системи керування базами даних, пакети символічної математики й статистичної обробки даних).

До сучасних освітніх технологій навчання, які забезпечують формування професійних компетенцій у студентів відносять імітаційну (моделювальну)

технологію. Специфіка імітаційної технології полягає в моделюванні в навчальному процесі різного роду відносин і умов реального життя. Орієнтація студентів у процесі такого «життєвого» навчання в реаліях суспільної, наукової, культурної та інших сфер життя дає змогу їм бачити перспективи свого життєвого шляху й відповідно планувати й усвідомлено здійснювати розвиток своїх загальних та професійних компетенцій. Імітаційна технологія може реалізовуватись у формі аналізу конкретної ситуації або її вирішення. Метод аналізу конкретної ситуації та її вирішення полягає в тому, що його учасникам дається реальна ситуація, що мала ті або інші наслідки (позитивні чи негативні). Студенти повинні визначити проблему, сформулювати її, з'ясувати, які були умови, які обиралися засоби вирішення проблеми, чи були вони адекватні й чому тощо. У цьому випадку аналізується вже дія, яка відбулася. Під час вирішення ситуації, яка дається студентам, слід не тільки сформулювати проблему, але й, об'єднавшись в групи, розробити варіанти її вирішення. Потім організується «захист» рішень, колективне обговорення. Ця технологія відрізняється від традиційного навчання дієвим характером навчання та використанням групи як засобу розвитку індивідуальності. У такій діяльності формуються прийоми спілкування, мислення, розуміння, рефлексії, дії. Ця робота розвиває вміння швидкої адаптації до колективної діяльності, ознайомлює з механізмами створення команди та з принципами виділення лідерів. Упровадження імітаційної технології допомагає формувати у студентів певні ціннісні орієнтації, уміння, що пов'язані з культурою спілкування та культурою мислення.

Слід зазначити, що тренінгові технології є також важливою складовою інтерактивного навчання. Спілкування учасників у ході тренінгу охоплює дві складові: зміст і процес. Зміст тренінгу – це тематика, що вивчається під час роботи. Процес тренінгу – це те, як взаємодіють учасники тренінгу під час навчання, яку атмосферу створюють, які ролі відіграють, як впливають один на одного. Ефективність процесу тренінгу залежить від методів тренінгу. Це те, у якій спосіб організоване навчання (міні-лекція, дискусія, робота у складі малих груп, кейс-метод тощо). Існують також такі види тренінгів, які націлені на формування та розвиток умінь, навичок і настанов ефективного спілкування – це тренінг партнерського спілкування, тренінг сенситивності та тренінг креативності, що пов'язані з психогімнастичними вправами [7].

Отже, сьогодні навчальний процес у вищій школі наповнений освітніми інноваціями та ефективними навчальними технологіями. При проведенні занять зі студентами викладачі використовують проблемні та бінарні лекції, тренінгові технології та мультимедійні інформаційні технології, що

базуються на програмних продуктах самого широкого призначення. Ці форми і методи допомагають студентам не тільки швидко та ефективно оволодіти необхідними теоретичними знаннями, а й формують у студентів необхідні їм загальні та професійні компетенції.

Щоб успішно створювати професійну особистість, готову до сприйняття соціальних змін, освоєння нових цінностей і зразків поведінки, здатну до саморозвитку і самореалізації, кафедра соціології Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана постійно працює над створенням нових навчально-тренувальних практикумів, тренінг-курсів і сучасних дисциплін із використанням проблемно творчих інноваційних технологій навчання. В рамках науково-дослідної роботи студенти мають можливість брати активну участь у проєктах кафедри та університету і демонструвати результати своєї роботи на міжнародних науково-практичних конференціях студентів, аспірантів та молодих вчених, які організує і проводить кафедра соціології та КНЕУ імені В.Гетьмана.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бакіров В. С. Сучасна вища освіта як предмет соціологічної рефлексії. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна* 2009. № 881. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/46589434.pdf> (дата звернення: 20.09.2023).
2. Чудовська І.А. Чи є шанс у вищій освіті залишитися «вищою»? *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2019. № 4 (43)
3. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/322535334.pdf> (дата звернення: 20.09.2023).
4. Петрунько О.В. Освітні інновації в Україні: проблеми впровадження та можливості оптимізації. *Освітологічний дискурс*. 2014. № 1. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/33692079.pdf> (дата звернення: 20.09.2023).
5. Дубасенюк О.А. Інновації в сучасній освіті. *Інновації в освіті: інтеграція науки і практики: збірник науково-методичних праць I за заг. ред. О.А. Дубасенюк*. Житомир, 2014. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/42971148.pdf> (дата звернення: 25.09.2023).
6. Організація навчального процесу в умовах інноваційного розвитку економічного університету /Л. О. Савенкова та ін. за ред. М. В. Артюшиної, Г. М. Романової. Київ, 2014. 321 с.
7. Наливайко О., Друганова О., Іваненко Л. Використання технології «Воркшоп» у роботі зі студентами класичних університетів. *Педагогічний процес: теорія і практика (серія: Педагогіка)*. 2019. № 3–4 (66–67). URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/927780.pdf> (дата звернення: 23.09.2023).
8. Федоренко Н. І. Сучасні технології формування “Soft skills” у студентів ОПП «Соціальні та медіа-комунікації». *Міждисциплінарний дискурс у дослідженні феномену соціального. Колективна монографія*. /за ред. Артеменко С.Б., Гаєвська О.Б., Северин-Мрачковська Л.В. Київ, 2020. С. 246–249.